

Temanotat

Palestina: Hamas og situasjonen for tidligere medlemmer ved retur til Gaza

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2013

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Palestina: Hamas og situasjonen for tidligere medlemmer ved retur til Gaza**

SUMMARY

Hamas is a comprehensive movement encompassing an Islamic, nationalist, militant and political movement. In addition, it has cultural and social dimensions where social services and institution building are key factors.

After the Hamas election win in 2006, the movement has ended up in a deep conflict with Fatah, the competing party that dominates the PLO and the government in the West Bank.

Hamas took control of the Gaza strip with force in 2007 and has governed there since.

Hamas has a large constituency in Palestine, but there are some diverging information regarding the concept of membership in the organisation. Based on the information gathered, it is Landinfo's view that Hamas operates with membership in all its councils at the different levels. However, one may also be a Hamas-supporter or an activist without membership.

There is reason to believe that persons who have broken off with the movement must expect thorough investigation upon return to Gaza. If Hamas suspects that a former member or activist has spread sensitive information abroad, one may be punished for collaboration.

SAMMENDRAG

Hamas er både en religiøs, nasjonalistisk, politisk og militær bevegelse. Samtidig har den kulturelle og sosiale dimensjoner der tjenesteyting og institusjonsbygging står sentralt. Etter at Hamas vant parlamentsvalget i 2006 har bevegelsen kommet i dyp konflikt med Fatah, som er det mest sentrale partiet i Den Palestinske frigjøringsorganisasjonen (PLO) og som dominerer regjeringen på Vestbredden.

Hamas tok kontroll over Gaza med makt sommeren 2007, og har styrt Gazastripen siden.

Hamas har en stor tilhengerskare i Palestina, men det knyttes noe usikkerhet til spørsmålet om medlemskap i organisasjonen. Landinfo tolker informasjonen vi har kommet over dit hen at man opererer med medlemskap i de ulike rådene på alle nivåer i organisasjonen, men at man også kan være Hamas-tilhenger og aktivist uten medlemskap.

Det er ellers grunn til å tro at personer som har brutt med bevegelsen må regne med å bli gjenstand for et grundig forhør ved retur til Gaza. Dersom man blir antatt å ha delt sensitiv informasjon med personer utenfor organisasjonen, kan man bli straffet for kollaboratørvirksomhet.

INNHold

1. Innledning	5
2. Hamas' struktur	5
3. Medlemskap i Hamas.....	8
3.1 Rekruttering.....	10
4. Kan tidligere Hamas-medlemmer returnere til Gaza	11
5. Oppsummering.....	12
6. Referanser.....	13

1. INNLEDNING

Landinfo var på en informasjonsinnhentingsreise til Gaza og Vestbredden i april 2013. Delegasjonen snakket med flere av møtepartnerne om rekruttering til Hamas og om det finnes kriterier for medlemskap. I tillegg var vi interessert i å få vite om personer som har vært med i Hamas blir møtt med negative reaksjoner fra myndighetene i Gaza ved retur dersom de hadde flyktet og brutt med bevegelsen.

Notatet vil først redegjøre kort for Hamas' struktur og oppbygging. Deretter følger en diskusjon om prosesser for medlemskap og rekruttering, før spørsmålet om risiko ved retur for personer som har brutt ut av Hamas blir tatt opp. Notatet baserer seg på åpne nyhetskilder, faglitteratur og samtaler med ulike palestinske kilder som både inkluderer Hamas-myndighetene i Gaza, menneskerettighetsorganisasjoner, forskere og politikere fra Fatah og Hamas.

2. HAMAS' STRUKTUR

Hamas, som står for Harakat al-Muqawana al-Islamiya (Den islamske motstandsbevegelse), ble etablert i Gaza under den første Intifadaen i 1987 og utgår av Det muslimske brorskap, en bevegelse etablert i Egypt i 1928. Grunnleggeren av Det muslimske brorskap, Hassan al-Banna, hadde som langsiktig mål å drive ut utenlandske okkupanter og etablere en islamsk stat innen det islamske hjemlandet (Roy 2011, s. 20).

Hamas er en sammensatt bevegelse som omfatter tre hovedkomponenter, en sosial og religiøs gren, bestående av velferdstilbud og institusjoner innen helse, utdanning og sosialhjelp; en militær gren som hovedsakelig består av Izz al-Din al-Qassam brigaden; og en politisk gren. Man kan også snakke om en fjerde gren, etterretningen, hvis fremste mål er å avdekke kollaboratører og spioner. Ifølge Milton-Edwards (2010, s. 149), forfatter av boken *Islamic Politics in Palestine*, er etterretningen etter Israels tilbaketrekking fra Gaza i 2005 slått sammen med den militære grenen.

Hamas' leder Khaled Meshal beskriver Hamas som en islamsk bevegelse som er nasjonalistisk, militant og politisk med kulturelle og sosiale dimensjoner og institusjonsbyggende funksjoner (Rabbani 2008). Ifølge Meshal (som sitert i Rabbani 2008) kan man ikke skille ut noen av dimensjonene – "It [Hamas] is a fusion of all these dimensions".

Hamas' øverste organ er Shura-rådet, som definerer Hamas' prinsipper og strategi (Gunning 2007, s. 99). Shura-rådet har tre hovedbaser; en på Gazastripen, en på Vestbredden og en i eksil. Hver av disse avdelingene har angivelig 15 medlemmer. Disse pluss ti andre utpekte medlemmer fra det internasjonale Muslimske Brorskap, utgjør Shura-rådet på 55 medlemmer (Balousha 2013). Det knytter seg imidlertid noe usikkerhet til hvor mange medlemmer Shura-rådet faktisk har. Ifølge en artikkel i Haaretz (2013), som omhandler valget på lederen av Politbyrået i april 2013, fremgår det at Shura-rådet har 77 medlemmer. Dette samsvarer med innholdet i figuren over

Hamas' organisasjonsstruktur presentert nedenfor (Broning i Jewish Policy Center 2012). En annen kilde (Mishal & Sela 2006, s. 173) hevder at antall medlemmer i dette rådet er ukjent.

Shura-rådet utpeker en eksekutivkomité som velger Politbyrået, som er Hamas' utøvende politiske organ. Dette består av 10-20¹ medlemmer, hvorav de fleste bor i eksil.

På nivået under Politbyrået finner man tre regionale Shura-råd, ett på Gazastripen, ett på Vestbredden og ett i israelske fengsler, der medlemmene blir valgt av etablerte lokale Hamas-medlemmer hvert andre år (Gunning 2007, s. 98). Ifølge Jewish Policy Centre (2012) skal det totalt være noen og sytti lokale råd.

På det laveste nivået i bevegelsen finnes det celler (*usrat*) eller familier (Gunning 2007, s. 98). Disse enhetene består av medlemmer innenfor et lite område, som for eksempel et nabolag eller komiteer som et kvartal i en by. Hver av disse komiteene er ledet av en *amir al-manteqa* (områdeleder) (Hovdenak 2010, s. 64). Ifølge en anonym områdeleder i ett av Gazas nabolag, blir politiske spørsmål som diskuteres på seminarer lokalt kommunisert videre opp i hierarkiet i Hamas (Hovdenak 2010, s. 64). Disse lokale rådene fungerer også som grasrotbevegelser (Masters 2012).

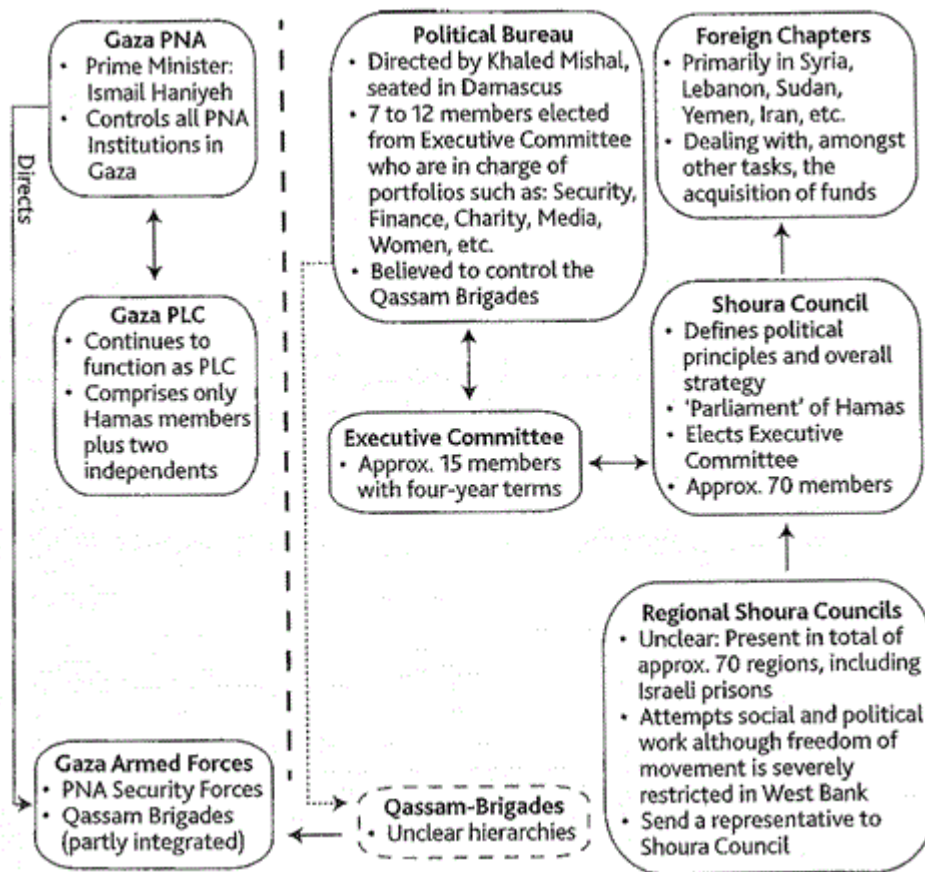
Som et bindeledd mellom Politbyrået og Shura-rådet på den ene siden, som i stor grad har medlemmer i eksil, og den lokale strukturen, er det etablert to koordineringsorgan; en administrasjonsenhet og et kontor for Vestbredden og Gaza (Mishal & Sela 2006, s. 162). Førstnevnte er ansvarlig for å koordinere *da'wa*-aktivitetene (den religiøse aktiviteten) og for Sikkerhets- og hendelsesenheten (Security and Events Unit). I tillegg tilrettelegger administrasjonsenheten kommandostrukturen og legger planer for virksomheten lokalt i samarbeid med representanter i andre enheter. Vestbredden- og Gaza-kontoret fungerer som et bindeledd mellom hovedkvarterene i de to regionene.

Figuren nedenfor gir et bilde av den overordnede strukturen, men de to koordineringsorganene fremkommer ikke her. Det kan muligens skyldes at strukturen er noe forandret siden Mishal & Sela beskrev organisasjonsstrukturen i sin bok fra 2006. Det kan hende partiet har omorganisert strukturen på samarbeidet mellom de to palestinske regionene noe siden Hamas overtok styringen av Gaza med makt sommeren 2007. Etter den tid har Hamas og Fatah, partiet som ledes av president Mahmoud Abbas og som dominerer selvstyreregjeringen på Vestbredden, vært i konflikt. Det har bl.a. ført til at Hamas på Vestbredden har blitt tvunget til å legge ned mye av sin formelle virksomhet der. Det meste av det som fortsatt pågår, skjer i det skjulte. I frykt for arrestasjon fra både israelsk og palestinsk side, holder Hamas-aktivistene på Vestbredden en lav profil.

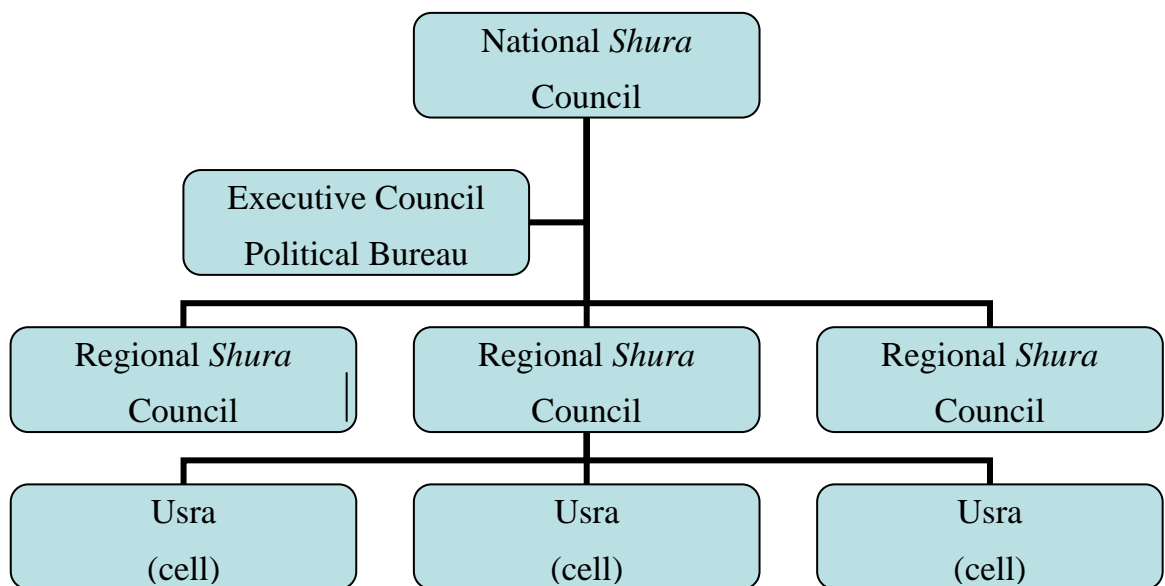
¹ Det eksakte antall medlemmer er ikke kjent pga. sikkerhetsmessige årsaker.

Figur 1: Organisasjonsstrukturen i Hamas

Kilde: Broning, Michael (2011, s. 43). *The Politics of Change in Palestine*. New York: Pluto Press (hentet fra Jewish Policy Center 2012).

Gunning (2007, s. 99) fremstiller Hamas' organisasjonsstruktur på en enklere måte:

Navnene på personene i lederskapet blir i stor grad holdt unna offentlighetens søkelys pga. sikkerhetshensyn. Dette kan muligens forklare uklarheten om det

eksakte antall medlemmer i Shura-rådet og Politbyrået. Flere av bevegelsens ledere har blitt drept av israelske styrker. Navnet på de fremste lederne er imidlertid kjent. Hamas-lederen i Gaza er statsminister Ismail Haniyeh. Han ble gjenvalgt i april til leder av Hamas i Gaza og til nestleder i Politbyrået (Balousha 2013). Hamas' øverste leder, Khaled Meshal, lever i eksil, inntil januar 2012 i Damaskus, men senere i Qatar (Masters 2012). Han har i praksis ledet Politbyrået siden slutten av 90-tallet, og ble gjenvalgt som leder i april i år (Balousha 2013; Haaretz 2013).

Det har ved flere anledninger vært politisk uenighet mellom Hamas-ledere i eksil og internt i Palestina. Etter at Hamas overtok makten i Gaza i 2007 har man i økende grad sett at den lokale ledelsen i Gaza har fått økt innflytelse på bekostning av Politbyråets øverste leder (International Crisis Group 2012, s. 15-17; Jewish Policy Center 2012). Med gjenvalget i april 2013 har imidlertid Meshal igjen konsolidert sin ledelse, ikke minst på grunn av hans nære bånd til politiske ledere i Qatar, Egypt og Tyrkia, som alle er viktige for Gazas utvikling og Hamas' mulighet til større regional anerkjennelse (Laub 2013).

3. MEDLEMSKAP I HAMAS

Landinfo fikk litt divergerende informasjon fra ulike kilder på reisen til Palestina i april 2013 om hvordan Hamas opererer med medlemskap. Ifølge lederen for den Hamas-tilknyttede tenketanken House of Wisdom, Ahmed Youssef (møte 10. april 2013, Gaza), søker man ikke om medlemskap i Hamas.

Det samme opplyste representanter for Hamas i Palestinian Legislative Council (PLC) på Vestbredden som Landinfo møtte i Ramallah 17. april 2013.

Samtidig er Hamas et politisk parti der det er naturlig å snakke om partimedlemskap. I faglitteraturen om Hamas hevides det til begrepet medlemmer både indirekte (Roy 2011) og direkte (Hovdenak 2010; Mishal & Sela 2006; Gunning 2007). Roy (2011, s. 25) skriver at man for eksempel kunne bli med i Hamas selv om man ikke sa fra seg medlemskap i Ikhwan (Det muslimske brorskap). Roy skriver ikke direkte at partiets støttespillere kan melde seg inn i Hamas som i andre politiske partier, men opererer med ord som "followers" (s. 27), "activists" (s. 32) og "members of their military wing" (s. 36). I tillegg nevner Roy (s. 37) at partiet oppfordret noen av sine medlemmer til å stille som uavhengige kandidater etter at partiet hadde besluttet å ikke legge frem en liste til parlamentsvalget i januar 1996.

I et intervju Are Hovdenak (2010, s. 65) hadde med Hamas-lederen i en palestinsk flyktningleir i Beirut fremkommer det at Hamas organiserer medlemsmøter:

We organize big meetings, for instance here in Bourj, where members can express their views. For some important issues – such as that of participating in elections and about the Prisoners' Document – there have been questionnaires distributed among local leaders, who will base their answers on the views expressed by the members.

I boken The Palestinian Hamas (Mishal & Sela 2006, s. 158) hevdes det at Hamas tilbyr treningsprogram for medlemmer som et ledd i å konsolidere sine sivile aktiviteter.

Gunning skriver i sin bok *Hamas in Politics* (2007, s. 98) at skillet mellom etablerte medlemmer (som formelt blir konsultert ved valg til regionale *shura*-råd) og nye rekrutter (som ikke blir det) er diffust.

En statsviter og førsteamanuensis fra al-Azhar universitetet som Landinfo møtte i Gaza (møte 9. april 2013) hevdet at det er en flertrinnsprosess å bli fullverdig og betrodd medlem av partiet. Dette tar normalt ca. to år, litt avhengig av familiebakgrunn. Før medlemskap innvilges foretas det en bakgrunnsjekk av familien, først og fremst for å unngå kollaboratører i bevegelsen. Dersom personen finnes verdig vil han/hun bli bedt om å sverge troskap til Hamas på koranen. Etter denne edsavleggelsen, som kalles *el-baya*, er man innviet i Hamas' indre forhold og utmeldelse er ikke akseptert. De som forlater bevegelsen og blir værende i Gaza, blir overvåket, ifølge denne kilden.

Ifølge Ahmed Youssef avlegger man ingen ed for å være med i Hamas. Organisasjonen er åpen for alle, hevdet han.

Landinfo tok også opp dette spørsmålet med International Crisis Groups representant på Vestbredden (møte 16. april 2013, Jerusalem). Ifølge denne kilden opererer ikke Hamas med medlemskap slik Fatah gjør. Folk er Hamas-tilhengere og ikke medlemmer, var hans oppfatning. Blant tilhengerne er det personer som stemmer på partiet og andre som i tillegg er mer involvert i Hamas' struktur og politiske utvikling.

Hvorvidt Hamas opererer med klassisk partimedlemskap eller ikke, er antakelig ikke avgjørende. Som det fremgår av Hamas' organisasjonskart og beskrivelsen av bevegelsens struktur, er det i alle fall slik at man opererer med medlemskap i de ulike lokale og sentrale råd i organisasjonen. I tillegg viser diverse faglitteratur at det finnes medlemskap i Hamas. Blant annet så har medlemmene vært med på å stemme frem kandidater til valg, både nasjonale og lokale.

Gitt det politiske klimaet Hamas opererer i, som gjør det viktig å skjerme sensitiv informasjon fra israelske myndigheter, er det naturlig at posisjoner i partiet kun besettes av betrodde personer. Det kan tale for at den flertrinnsprosessen for å bli fullverdig medlem som beskrives av akademikeren fra al-Azhar universitetet eksisterer. De av Landinfos kilder som ligger nærmere Hamas, kan ha unnlatt å si noe om dette og heller referert til at Hamas' store tilhengerskare ikke nødvendigvis kun omfatter medlemmer. Dette fordi den politiske grenen av bevegelsen kun er én av flere. For eksempel er det slik, ifølge Gunning (2007, s. 40), at man kan sitte i diverse veldedige råd som utgår fra Hamas uten å være medlem. Han beskriver imidlertid Hamas som en konsultativ bevegelse der medlemmer på lavt nivå velger representanter til nivåene over.

Når Ahmed Youssef hevder at man ikke søker om medlemskap i Hamas, samtidig som faglitteratur omtaler medlemskap i bevegelsen, kan det bety at man snarere blir nominert til medlemskap heller enn at man oppnår det på bakgrunn av søknad.

I henhold til Hamas' reglement kan ikke kvinner være medlemmer av Hamas. Kvinner har likevel, siden valgseieren i 2006, sittet som medlemmer av *Shura*-rådet (Gunning 2007, s. 100).

3.1 REKRUTTERING

Ingen av kildene Landinfo konfererte med ville hevde at det foregår tvangsrekruttering til Hamas. Man går ikke fra dør til dør og ber folk bli med i Hamas. Rekruttering til bevegelsen skjer gjerne i moskeen, hevdet statsviteren fra al-Azhar universitetet (møte 9. april 2013, Gaza). Det er de som fremstår som dedikerte muslimer, som deltar i morgenbønnen og ber fem ganger om dagen som i første rekke utgjør rekrutteringsgrunnlaget for Hamas. Statsviteren la til at rekrutteringsprosessen til Hamas i Gaza er tilsvarende den til det muslimske brorskap i andre land. Kjennetegn på Hamas-medlemmer er at de ber fem ganger om dagen, deltar i studieceller og studiegrupper og leser koranen (statsviter og førsteamanuensis ved al-Azhar universitetet, møte 9. april 2013, Gaza).

Hamas har startet en slags påvirkningskampanje på skolene for å nå ut til ungdom. Ved semesterstart høsten 2012 fikk skoleelever utdelt løpesedler med oppfordring til gutter om å oppføre seg som virkelige menn (statsviter og førsteamanuensis ved al-Azhar universitetet, møte 9. april 2013, Gaza). Dette som motsats til en klesdrakt og oppførsel inspirert av forhold i Vesten. I tillegg ble det utdelt såkalte "sømmelige jeans" med høyt liv som ikke "sagger". Siden slutten av mars i år har ungdommer blitt stoppet på gaten av politiet og de har blitt fratatt klærne sine dersom de ble ansett som usømmelige.

Et annet tiltak som kan ses på som et rekrutteringsforsøk blir utført av sikkerhetsstyrken på videregående skoler. Der har de siden høsten 2012 drevet med grunnleggende militær opplæring i skolegården (statsviter og førsteamanuensis ved al-Azhar universitetet, møte 9. april 2013, Gaza). Landinfo traff også andre med skolebarn i Gaza som bekreftet dette. Deltakelse i opplæringen er frivillig, og målet kan man anta er å forberede unge på å videreføre frihetskampen med militære midler.

PLC-medlemmet Dr. Fesal Abu Shahlah, som representerer Fatah i Gaza, var enig i at det ikke forekommer noe direkte press mot folk om å bli med i Hamas, men han mente at mange støtter bevegelsen for å få bedre tilgang til arbeid og andre fordeler (møte 9. april 2013, Gaza).

Representanten til International Crisis Group (ICG) i Gaza (møte 10. april 2013, Gaza) hevdet også at det ikke foreligger noe press på å støtte eller bli med i Hamas. Han hevdet på den annen side at Hamas heller på enkelte områder prøver å holde folk utenfor. Mange unge søker seg til al-Qassam-brigaden fordi dette gir dem en mening med deres eksistens. I tillegg gir det respekt. Partiet har imidlertid flere folk enn de behøver, hevdet han. For Hamas sin del handler det ikke om antall, men kvalitet på personellet.

En måte å rekruttere tilhengere på er gjennom sosialstøtte til trengende. Grunnleggeren av Hamas, Sheikh Ahmad Yasin, skal en gang ha sagt, med referanse til Hamas' omfattende almisser: "We don't go looking for people, they come to us." (Levitt 2004). Tidligere etterretningsanalytiker og terreksperter ved FBI og siden seniorstipendiat på terrorstudier ved The Washington Institute for Near East Policy, Matthew Levitt (2004), redegjør i en artikkel i Middle East Quarterly for hvordan han mener Hamas bruker veldedighet i rekrutteringsøyemed. Levitt refererer bl.a. til en israelsk offiser som har uttalt følgende:

"In the territories, there are no free lunches: those who receive help from the Islamic associations pay with support for Hamas. "Recipients of such aid

know better than to ask questions when asked for a favor by Hamas da'wa activists. Palestinians dependent on Hamas charity allow their homes to serve as safe houses for Hamas fugitives moving from place to place to avoid capture. They assist Hamas by ferrying fugitives, acting as couriers of funds or weapons, storing and maintaining explosives, and more. Hamas employs unsuspecting Palestinians to unknowingly launder and transfer funds on behalf of the group.

Sarah Roy (2011) argumenterer imidlertid i sin bok *Hamas and Civil Society in Gaza* for at den sosiale støtten Hamas har bidratt med i det palestinske samfunnet har vært motivert av å fremme samfunnsutvikling snarere enn politisk vold.

4. KAN TIDLIGERE HAMAS-MEDLEMMER RETURNERE TIL GAZA

Statsviteren fra al-Azhar universitetet som Landinfo møtte i Gaza (møte 9. april 2013) hevdet at tidligere Hamas-folk, som ikke lenger støtter bevegelsen eller partiet, som returnerer til Gaza vil bli forhørt. Han mente Hamas vil være mistenksomme på hva de har fortalt om Hamas i utlandet. Det vil være mistanke om at de har gitt informasjon videre, spesielt hvis personen har vært i besittelse av sensitiv informasjon om partiet. Reaksjonene vil avhenge av hvor vedkommende har oppholdt seg. Akademikeren var av den oppfatning at personer som har brutt med Hamas og reist fra Gaza ikke trygt kan returnere. Han la imidlertid til at det er svært sjelden noen forlater bevegelsen.

Ifølge lederen for den Hamas-tilknyttede tenketanken House of Wisdom, Ahmed Youssef, er det kun kollaboratører som risikerer noen form for alvorlige reaksjoner ved retur. I tillegg kan det være problematisk for medlemmer av al-Qassam-brigaden som har reist uten å ha gitt beskjed eller fått tillatelse. Man må gi beskjed om hvorfor man reiser eller forlater al-Qassam (Ahmed Youssef intervju 10. april 2013). Andre som har jobbet for, eller på andre måter har deltatt i Hamas-relatert virksomhet, risikerer ikke noen reaksjoner ved retur, hevdet Youssef.

Generaldirektøren i Innenriksdepartementet og lederen for avdelingen for utenlandske NGOer i samme departement hevdet også at alle palestinere, inkludert de som har opphold i andre land, får tillatelse til å komme til Gaza. De sa videre at ulovlig utreise ikke innebærer straff da det ikke finnes noen lover for dette. Ved retur kan man bli forhørt om hvor man har reist, hvor man har oppholdt seg og hvorfor man reiste. Personer med rulleblad kan bli arrestert, mens andre fritt får oppholde seg i Gaza mens videre undersøkelser foregår (møte i Innenriksdepartementet, 11. april 2013, Gaza).

Det er ikke umiddelbart et bestemt svar på spørsmålet om risiko ved retur til Gaza, men det er grunn til å tro at situasjonen vil bero på hvorfor man reiste fra Gaza i utgangspunktet, hvor sentral personen var for Hamas ved utreisetidspunktet og hvor vedkommende har oppholdt seg i perioden han var borte. Myndighetenes frykt er at sensitiv informasjon har kommet på avveie. Blir en person ansett som kollaboratør eller spion må man forvente kraftige reaksjoner fra myndighetene ved retur til Gaza,

inkludert dødsstraff. Domstolen i Gaza har utstedt 30 dødsdommer siden Hamas tok over makten i Gaza sommeren 2007 (Ma'an News 2013a). To personer ble henrettet for kollaboratørvirksomhet i juni 2013 (Ma'an News 2013b).

Statsviteren fra al-Azhar universitetet som Landinfo møtte i Gaza (9. april 2013) fortalte at han selv kjenner noen som har forlatt Hamas, men som fortsatt bor i Gaza. Ifølge ham, tåler ikke Hamas at folk forlater bevegelsen. Han mente også at de som forlot Gaza til fordel for Vestbredden etter konflikten i 2007 blir ansett som kollaboratører av Hamas, fordi de har vært i kontakt med israelere (for å få lov til å reise til Vestbredden via Israel).

På spørsmål om hvem i Gaza som trenger beskyttelse, svarte lederen for al-Dameer: "alle som ikke er Hamas". Han forklarte dette med at Hamas behandler folk som fe, uten å ta de med på råd, og ved at partiet bruker loven som de vil. Hamas' opposenter, som Fatah-medlemmer, blir tvunget til å møte opp hos sikkerhetspolitiet til avhør tidlig om morgenen, og blir ikke løslatt før til kvelden. Menneskerettighetsaktivisten nevnte ikke at dette også skjer med personer som tidligere har vært med i Hamas, men han ble heller ikke spurt direkte om det.

Lederen for ICHR i Ramallah mente at personer som forlot Gaza etter makttovertakelsen i 2007 kan få problemer ved retur. Hun mente de hadde gode grunner til ikke å returnere (møte 14. april, Ramallah). Nå var det ikke først og fremst Hamas-folk som forlot Gaza på denne tiden, og uttalelsen gjaldt nok derfor i størst grad Hamas' politiske opposenter.

Det er grunn til å tro at Hamas-myndighetene i Gaza vil være opptatt av hvor de tidligere Hamas-medlemmene har oppholdt seg i tiden utenfor Gaza. Som generaldirektøren i Innenriksdepartementet sa, så vil man bli spurt om hvor man har vært. Har man oppholdt seg i Vesten, og ikke lenger støtter Hamas, må man antakelig påregne grundige forhør om hvem man har vært i kontakt med. Jo høyere opp i systemet man har vært i bevegelsen, jo mer sensitiv vil situasjonen sannsynligvis være. En som kun har vært tilhenger av Hamas, og som ikke har hatt noen inngående kjennskap til sensitiv informasjon, vil høyst sannsynlig slippe unna med en samtale ved grensen.

5. OPPSUMMERING

Hamas er en bred og sammensatt bevegelse som rommer sosiale velferdstilbud, en militærstyrke og et politisk parti. Den store skaren av tilhengere har ikke nødvendigvis medlemskap, men det har ledere og medlemmer av de ulike rådene. Hamas er en hierarkisk oppbygd organisasjon som opererer med valg av kandidater til de ulike rådene, både lokalt og på høyere nivå. Det kan synes å være et unntak for de veldedige organisasjonene.

Det er liten grad av åpenhet om hvem som innehar de ulike vervene i ledelsen pga. fare for å bli arrestert eller drept av israelske sikkerhetsstyrker. Den øverste ledelsen er nødvendigvis godt kjent.

Det er grunn til å tro at personer som sitter inne med sensitive opplysninger om Hamas og som forlater bevegelsen, kan få problemer ved retur til Gaza. Andre som kun har vært Hamas-tilhengere og som ikke har kunnet dele viktig informasjon med personer i utlandet, har sannsynligvis mindre å frykte om de skulle returnere.

Hamas' frykt for kollaboratører er en av grunnene til en streng kontroll med personene som reiser inn og ut av Gaza.

6. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Balousha, H. (2013, april). Hamas re-elects Meshal for a fourth term. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <http://www.al-monitor.com/pulse/iw/contents/articles/opinion/2013/04/hamas-reelect-meshaal.html> [lastet ned 3. juli 2013]
- Gunning, J. (2007). *Hamas in Politics. Democracy, Religion, Violence*. London: Hurst & Company.
- Haaretz (2012, 24. april). Hardliners Win Secret Election in Gaza. *Haaretz*. Tilgjengelig via Palestine News Network. Tilgjengelig fra <http://english.pnn.ps/index.php/politics/1456-haaretz-hardliners-win-secret-election-in-gaza> [lastet ned 28. juni 2013]
- Hovdenak, A. (2010). Hamas in transition: the failure of sanctions. I: Pace, M. & Seeberg, P. (Red.), *The European Union's Democratization Agenda in the Mediterranean*. New York: Routledge, 59-80.
- International Crisis Group (2012, 14. august). *Light at the end of their tunnels? Hamas & the Arab uprisings*. Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/en/regions/middle-east-north-africa/israel-palestine/129-light-at-the-end-of-their-tunnels-hamas-and-the-arab-uprisings.aspx> [lastet ned 28. juni 2013]
- The Jewish Policy Center (2012, 18. mai). *Hamas*. Washington D.C.: The Jewish Policy Center. Tilgjengelig fra <http://www.jewishpolicycenter.org/gaza-watch/hamas/> [lastet ned 28. juni 2013]
- Laub, K. (2013, 11. april). Hamas wants bigger regional role. *The Daily Star*. Tilgjengelig fra <http://www.dailystar.com.lb/News/Middle-East/2013/Apr-11/213408-hamas-wants-bigger-regional-role.ashx#ixzz2Y3rZPL17> [lastet ned 4. juli 2013]
- Levitt, M. (2004). Hamas from Cradle to Grave. *Middle East Quarterly* 11(1), 3-15. Tilgjengelig fra <http://www.meforum.org/582/hamas-from-cradle-to-grave> [lastet ned 28. juni 2013]
- Ma'an News (2013a, 12. mars). Hamas urges collaborators to hand themselves in. *Ma'an News*. Tilgjengelig fra <http://www.maannews.net/eng/ViewDetails.aspx?ID=574272> [lastet ned 25. juni 2013]
- Ma'an News (2013b, 22. juni). Hamas govt 'executes 2 collaborators'. *Ma'an News*. Tilgjengelig fra <http://www.maannews.net/eng/ViewDetails.aspx?ID=607257> [lastet ned 2. juli 2013]
- Masters, J. (2012, november). *Hamas*. New York: Council of Foreign Relations. Tilgjengelig fra <http://www.cfr.org/israel/hamas/p8968> [lastet ned 28. juni 2013]
- Milton-Edwards, B. (1999). *Islamic Politics in Palestine*. London: I. B. Tauris.

- Mishal, S. & A. Sela (2006). *The Palestinian Hamas. Vision, Violence, and Coexistence*. New York: Columbia University Press.
- Rabbani, M. (2008). An interview with Khalid Mishal, Part 1. *Journal of Palestinian Studies* 37(3). Tilgjengelig via Jews for Justice for Palestinians <http://jfjp.com/?p=37150> [lastet ned 4. juli 2013]
- Roy, S. (2011). *Hamas and Civil Society in Gaza*. Princeton: Princeton University Press.

Muntlige kilder

- Al-Dameer, møte med direktøren, 10. april 2013, Gaza.
- Al-Mezan, møte med direktøren, 9. april 2013, Gaza.
- ICG i Gaza, møte 10. april 2013, Gaza.
- Innenriksdepartementet i Gaza, møte 11. april 2013, Gaza.
- ICG på Vestbredden, møte 14. april, Jerusalem.
- ICHR, dvs. International Commission for Human Rights, møte med direktør, Randa Siniora, 14. april 2013, Ramallah.
- Representanter for Hamas i Palestinian Legislative Council (PLC), Sameera al-Halayqa, Abderrahman F. Zaidan og Maryam Saleh, møte 17. april 2013, Ramallah.
- Shahlah, Dr. Fesal Abu, representant for Fatah i Palestinian Legislative Council (PLC), møte 9. april 2013, Gaza.
- Statsviter og førsteamanuensis, Al-Azhar universitetet, møte 9. april 2013, Gaza.
- Youssef, Ahmed, direktør for House of Wisdom. Møte 10. april, Gaza.